

KAŇOVICE

naučná stezka

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

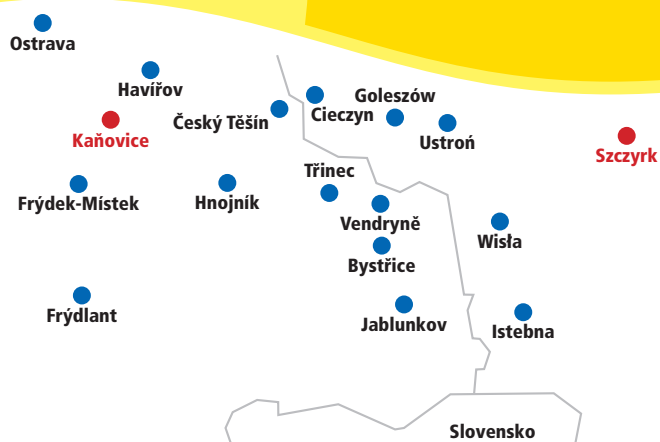
Mikroprojekt „Turistické-Vzdělávací-Spolu“ je financován z EFRR prostřednictvím Fondu mikroprojektů Euroregionu Beskydy Interreg V-A Česká republika - Polsko

Kaňovice

Zveme Vás do naší malebné obce Kaňovice ležící v podhůří Beskyd, vzdálené asi 7 km od Frýdku-Místku (směr Šenov). V centru Kaňovic – v prostoru před Obecním úřadem Kaňovice č.p. 33 – začíná naše Naučná stezka, která vznikla v rámci programu Interreg V-A Česká republika – Polsko 2014–2020, kdy obec Kaňovice navázala spolupráci s polským městem Szczyrk a společně realizovala partnerský projekt nazvaný „Turistické – Vzdělávací – Spolu“ s podtitulem Dřevo nás spojuje.

Naučná stezka Vás postupně zavede k šesti naučným panelům s instalovanými lavičkami k zastavení a odpočinku. Návštěvníkům se také nabízí odpočinkové místo s herními prvky, které jsou vybrány s ohledem na celou škálu věkových skupin dětí, a to klasické houpačky i houpačka s hnízdem, pružinová houpadla, kolotoč a otočná tyč. Při nepříznivém počasí se lze skrýt v přilehlém přístřešku s lavicemi. Zabudování celé Naučné stezky respektuje polohu stávajících vzrostlých stromů a přirozenou přírodní strukturu a všechny realizované prvky infrastruktury naplňují myšlenku projektu Dřevo nás spojuje.

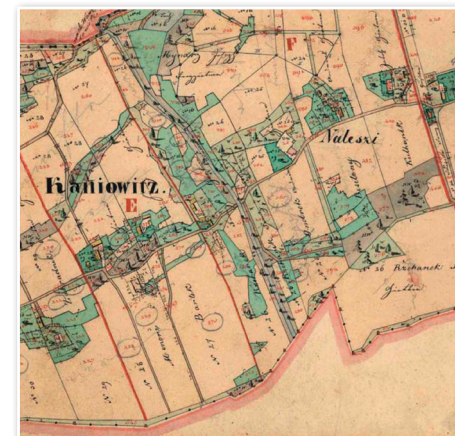
Historie obce Kaňovice

Kaňovice

V současnosti čítá tato malá obec 332 obyvatel a náleží sem 123 rodinných domů. V roce 2013 obec Kaňovice oslavila své 400. výročí založení.

Znak obce Kaňovice

Na základě zákona o obecních znacích vypracoval Mgr. Jan Tejkal návrh znaku obce Kaňovice. Návrh obecních symbolů vychází z historického zařazení obce do Těšínského knížectví, jehož barvami byla modrá a zlatá (žlutá). Vyobrazení dvou zkrřížených seker je odvozeno ze starého obecního znaku Kaňovic, který má původ v pečeti. Obecní znak byl Kaňovicím slavnostně udělen předsedou poslanecké sněmovny PhDr. Lubomírem Zaorálkem dne 26. 5. 2006 v Praze.

Střed obce zakreslen na mapě Stabilního katastru z roku 1836, SZA v Opavě

Založení obce

O vzniku obce existují přesné záznamy. Kaňovice byly totiž založeny v období, kdy si majitelé panství nechávali vést přesnou evidenci a díky tomu se do dnešní doby dochovalo mnoho písemných pramenů. Proto víme, že Kaňovice byly založeny z popudu tehdejšího majitele frýdeckého panství Jana Bruntálského z Vrbna v roce 1613. Pole pro novou osadu byla vyčleněna z katastru Bruzovic a taktéž noví osadníci pocházeli převážně z Bruzovic. Stejně tak jako sedlák Adam Kania, který zde vystupoval v roli jakéhosi lokátora. Podle něj byla obec také pojmenována. Zcela přesné datum založení obce není možno dohledat, avšak v kronice bruzovské farnosti se píše, že se tak stalo okolo svátku sv. Jiří. Jak uvádí urbář frýdecko-místeckého panství sepsaný v roce 1636, tedy nedlouho po založení osady, patřilo ke Kaňovicím dvaadvacet usedlostí, mlýn a rybník. Usedlosti byly všechny zahradnické, nezahrnovaly žádný selský grunt. V roce 1764 v obci žilo, jak udává bruzovská farní kronika, 171 obyvatel. Roku 1789 se obec rozšířila na třicet domů a o tři roky později se zvýšil počet obyvatel na 226.

Školství

To, že jsou údaje o Kaňovicích zachyceny ve farní kronice sousedních Bruzovic, není náhoda. Kaňovice sdílely v Bruzovicích společnou farnost a školu. Mezi oběma obcemi však tehdy nebylo žádné silniční spojení, chodilo se pouze po polních pěšinách. Když pak byla v letech 1839–1840 postavena cesta ze Šenova do Frýdku, žádali rodiče, aby jejich děti mohly chodit do školy v Sedlišťích. Kaňovické děti tak do roku 1853 navštěvovaly školy obou sousedních obcí. Od roku 1872 se pak začalo vyučovat přímo v obci, a sice v pronajaté místnosti v domě Jana Bartka, čp. 27. O dva roky později v Kaňovicích vyrostla nová samostatná školní budova – nynější budova obecního úřadu. Kaňovice provozovaly školu do jejího zrušení roku 1975 a mateřskou školu až do roku 1985. Od tohoto roku je budova využívána pro obecní účely. V roce 2015 byla opravena střecha obecního úřadu a v roce 2016 došlo k zateplení pláště budovy a k přístavbě sociálního zařízení.

Spolky v obci

Po vzniku samostatné republiky v roce 1918 se v obci probudil společenský život. K dosavadnímu Hospodářskému spolku, který zde působil už od roku 1910, přibyl v roce 1921 Sbor dobrovolných hasičů a později také Besídka venkovského dorostu a Odbor Matice osvěty lidové. Nové spolky obohatily místní kulturně společenský život, pořádaly zábavy, plesy a hrály divadlo. V současnosti navazují jejich činnost Sbor dobrovolných hasičů Kaňovice a Klub důchodců Kaňovice.

Kaňovice za války

Kaňovice se staly během II. světové války hraniční obcí s okupovaným Polskem. Zajímavým datem v historii obce je 28. prosinec 1944, kdy byly Kaňovice bombardovány. Kaňovice nebyly strategickým cílem žádné z bojujících stran, nicméně právě zmiňovaného dne přelétávala nad obcí tři letadla a svrhla přitom sedm bomb, z nichž šest explodovalo. Naštěstí se incident obešel bez obětí. Poškozeny byly pouze nemovitosti a v poli se objevilo šest kráterů, hlubokých údajně až deset metrů. Kaňovice byly následně osvobozeny 4. května 1945.

Výstavba infrastruktury

Velkým problémem, který řešili již starostové za I. republiky, byly cesty a silnice. K radikálnímu kroku došlo v roce 1967, kdy byla zahájena stavba silnice přes obec. Původní příjezd do vesnice vedl po cestě od kříže u hlavní cesty směrem do Sedlišť, po hranici Bruzovic – Kaňovice k pohostinství „U Šebesty“ a pak do centra obce ke škole. Hostinec „U Šebesty“ a „U Magery“ spojoval tehdy jen chodníček pro pěši. Účelem stavby cesty bylo vyrovnat vjezd do středu obce a snížit výškové rozdíly dané údolím potoka Datyňka. V průběhu stavby se 1. srpna 1977 po vydatných deštích rozvodnil potok Datyňka a zaplavil údolí ve středu obce pod školou, kde právě v té době probíhaly práce na výstavbě mostu. Naštěstí voda nestoupala tak vysoko, že by hrozilo zaplavení budov, např. kravína. Povodeň však i tak způsobila značné škody na staveništi.

Další zdržení způsobilo to, že prefabrikáty pro stavbu mostu byly po četných urgencích dovezeny na místo až 26. září 1978. Ukázalo se však, že bylo dodáno o jeden prefabrikát méně, čímž se stavba opět přerušila. Stavba mostu tak nakonec byla úspěšně dokončena až v roce 1980. V roce 2015 pak získala silnice přes obec nový asfaltový povrch. V roce 1990 byla v obci dokončena výstavba vodovodu. Kolaudace celkové sítě vodovodu však proběhla až v roce 2001. Neopomenutelnou rozsáhlou akcí obce byla taktéž plynofikace v roce 1999.

Vyobrazení na pečetidle Kaňovic

Původní pečeť obce

V roce 1700 byl zaveden nový způsob vybírání daní. Tímto úkolem byli pověřeni fojti. Peníze vybrané ve vsi ukládali do okované truhlice, od níž měli klíče frýdecký hejtman, písař, duchovní a fojt. Patrně v této souvislosti byly zavedeny obecní pečetidla. Pečetí obcí frýdeckého panství jsou jednotného provedení. Znak na pečetidle byl vždy zvolen tak, aby určitým způsobem symbolizoval danou obec. Vyobrazení na pečetidle obce Kaňovice symbolizuje známou skutečnost, a to založení vesnice v místě vymýceného lesa, tak zvané „mluvící znamení“ – dvě zkřížené sekery nad „pasekou“ – trávnickem.

Kaple sv. Hedviky

Kaple svaté Hedviky

Kaple svaté Hedviky představuje jistě dominantu Kaňovic. O něco níže než kaple stávala ještě dříve dřevěná zvonička se zvonem z roku 1792, což zřejmě znamená, že téhož roku byla zvonička postavena. Zvon z ní pak byl přenesen do nové kaple. Zvonička sloužila k potřebám obce a jejích obyvatel. Zvonilo se v poledne, klekání a také umíráček. Až v roce 1868 se kaňovičtí občané rozhodli, že si ve své obci postaví kapli. Na bohoslužby totiž docházeli do kostela v Bruzovicích, který je od Kaňovic poměrně vzdálen, a pěší chůzí to věřícím trvalo až hodinu. Obyvatelé proto usilovali o postavení svatostánku také v jejich vlastní obci a dne 20. května 1868 Kaňovice požádaly Generální vikariát Římskokatolické církve v Těšíně o povolení stavby kaple, se závazkem, že uhradí náklady na stavbu a její údržbu. Žádost byla schválena a stavba byla dokončena v roce 1869, za starostování Jana Gavlase. Pozemek na kapli daroval František Poledník. V kronice je uvedeno, že 22. neděli

po sv. Duchu odpoledne vyšlo procesí od kostela svatého Stanislava z Bruzovic až k nově postavené kapli, kterou posvětil farář P. Madry. Kaple byla zasvěcena svaté Hedvice, patronce Slezska.

Původně byla kaple asi o polovinu menší než nyní. Nejstarší je zadní část, tedy hlavní vchod se dvěma okny po každé straně a věží, která byla o něco nižší, se střechou cibulovitého tvaru. Do věže byl pak umístěn zvon z dřevěné zvoničky, který ale pukl, a proto byl z darů věřících zakoupen zvon nový. Střecha byla pokryta šindelem. Kapli rovněž chyběla sakristie, a tak se musel farář zpočátku převlékat za oltářem. Kaple zprvu postrádala také vnitřní vybavení, které bylo později doplněno a k němuž patří obraz svaté Hedviky z roku 1869, umístěný nad oltářem, dochovaný až dodnes. Vzhledem k velikosti kaple nepojala všechny věřící z vesnice, a ti tak stávali i venku. Mše se zde sloužily až od roku 1899. V roce 1911 byla kaple rozšířena do dnešní půdorysné podoby a přibyla sakristie. Střechu pokryly tašky z cementové břidlice. Přestavěná kaple byla posvěcena 15. října 1911 a tehdy byly zřejmě do kaple nainstalovány nové varhany z dřevěného kostela na Prašivé. V roce 1968 proběhly vnitřní opravy a fasáda dostala tvrdou omítku. V roce 1985 bylo do kaple instalováno zařízení pro elektrické zvonění a zhruba v téže době byla střecha kaple pokryta plechovou krytinou. V roce 1999 byla kaple v rámci plynofikace obce napojena na plynový rozvod a začalo se v ní topit plynem. V letech 2001 a 2002 byla vyměněna okna, dveře, byly opraveny omítky, provedena hydroizolace zdi a položena dlažba před vchodem. V roce 2017 došlo k náteru střechy. Opravy byly provedeny místními občany. Dne 19. října 1999 a 14. října 2003 Kaňovice navštívil biskup Ostravsko – opavské diecéze Msgr. František Václav Lobkowicz, který zehnal provedeným úpravám kaple sv. Hedviky.

Pomník významných dat obce Kaňovice a padlých v 1. a 2. světové válce

Kaňovice byly jednou z mála obcí, které neměly pomník k uctění památky svých padlých občanů z obou světových válek. Proto v roce 1977 zastupitelstvo obce rozhodlo o vybudování pomníku a dne 29. srpna téhož roku se začaly vytvářet jeho základy. Dne 24. září pak byla položena základní deska a vlastní těleso pomníku. Pomník byl slavnostně odhalen dne 28. října 1977.

Původní pomník se skládal ze dvou částí. Tu první tvořil kamenný monolit s uvedením významných dat a v jeho horní části byl vyhotoven znak obce a uvedena data 29. 10. 1613 (založení obce), 4. 5. 1945 (osvobození obce Sovětskou armádou) a 28. 10. 1918 (vznik Československé republiky). Druhou částí byla mramorová deska na podstavci s vytesanými jmény padlých a jejich fotografiemi.

Z obce Kaňovice na bojištích války padli či se stali neznámými čtyři naši občané.

- Alois Zahradník, narozen 23. 4. 1882, vyučený sedlák, syn Jana Zahradníka a jeho manželky Apolonie, dcery Stanislava Petera. Padl v letech války na rakousko-italské hranici.

- Jan Kozel, narozen 30. 4. 1879, syn Františka Kozla, rolník v Radvanicích, a jeho manželky Anny, dcery Antonína Olšáka. Byl původem z Radvanic, do Kaňovic se přizemnil. Padl neznámo kde koncem roku 1916 či začátkem roku 1917.

- Ludvík Vaněk, narozen 1. 8. 1884, syn Josefa Vaňka a jeho manželky Marie, dcery Františka Holka. Údajně byl zajat na ruské frontě a ocitl se v ruském zajateckém táboře na Sibiři.

- Ludvík Štefan Ondračka, narozen 12. 8. 1892, syn Jana Ondračky a jeho manželky Barbory,

dcery Jana Mynáře. Zemřel následkem válečných útrap dne 16. 9. 1917 v nemocnici ve Vídni, kde byl pohřben.

Nynější podobu získal pomník v roce 2013, a to u příležitosti 400. výročí založení obce. V roce 2018 byl pomník přesunut a získal nový podstavec v rámci realizace projektu této naučné stezky.

Kamenný monolit s uvedením významných dat obce

Původní pomník u obecního úřadu

Biocentrum Lunčiska a rybník Kamenec

Zajímavým místem v blízkosti naučné stezky je lokální biocentrum „Lunčiska“. Toto místo je vyhledávané pro svou klidnou atmosféru uvnitř krásné přírody a přímo vyzývá pěší i cykloturisty k zastavení a odpočinku. Na okraji biocentra se nachází rybníček Kamenec, který byl vybudován v roce 2005. Je situován v povodí potoka Dolní Datyňka (tzv. Venclůvka) a vytváří ideální podmínky pro živočichy a rostliny mělkých stojatých vod. Přispívá také ke zvýšení hydroakumulační schopnosti krajiny. Tato nádrž slouží i k chovu ryb, především perla ostrobřichého, candáta obecného a exotických kaprů. Žije zde mnoho druhů žab, jako například ropucha obecná či skokan skřehotavý, a na hladině rybníčku lze spatřit kachnu divokou a husu velkou. Kdo má štěstí, může zpozorovat také ledňáčka říčního, vydru říční, ondatru pižmovou nebo bobra. V okolí rybníčka se nachází dřevěné posezení s přístřeškem, ze kterého je možno nerušeně pozorovat krajinu a při troše štěstí spatřit i výše zmíněné místní živočichy.

Technické parametry:

Plocha stálé vodní hladiny 0,4 ha
Stálý objem vody 2,9 tis. m³
Maximální objem vody 3,9 tis. m³
Průměrná hloubka vody 1,3 m
Délka sypané zemní hráze 135 m
Průměrná výška hráze 2 m

Přístřešek u rybníka Kamenec

Povídání o vodníku Kamínkovi

V blízkosti potoka Datyňky, na rozmezí obcí Václavovice a Kaňovice, uprostřed tichého a krásného lesa, je malý rybník Kamenec. V něm žije řádný potoční vodník jménem Kamínek. Nejraději odpočívá na malém ostrůvku uprostřed rybníka. Má tam svůj klid, který občas přeruší jen štěbetající husy a kachny.

Vodník Kamínek je veliký parádník, má zelený fráček, na hlavě zelenočervenou čepici, v puse fajfku a ze šosu mu kape voda. Je také moc šikovný hastrman, umí nahánět vodu, zvedat vlnobití, lámat v zimě ledy, vytírat ryby a pást rybí potěr. Zná všechno, co ve vodě žije, i každou malou žabku. Vodu pozná po chuti i po čichu. Díky kouzelné rybí šupině se umí proměnit v jakoukoliv rybu. Večer se prohání v rybníčku na zelené lodičce, kterou táhne šest největších kaprů. To je potom jízda, jen se vlny valí.

Vodník Kamínek má na starosti celý rybníček. Rybám leští šupiny, rakům klepeta, počítá perly v rybníčních škeblích. Také čistí vodu, sbírá listy z hladiny a kontroluje stříkající vodotrysk. Hlídá, aby nikdo v okolí rybníka nekřičel a neplašil ptáčky zpěváčky ani rybičky. Večer hraje na housličky, sleduje klidný let netopýrů a poslouchá houkání sovy.

Má však jednu neřest... má rád černé pivo a v pondělí hraje občas mariáš v hospodě Na Čepaniku, třeba licitovaný. Je veliký specialista na „malýho“ čili „žebráka“, kterému se také říká „betl“. Ctí sto a sedm v červených, pokud možno s flekem. Útratu v hospodě platí zlatými šupinami.

Protože hraje mariáš, nemá čas na stahování lidí do vody a chytání dušiček do hrníčků. Jen ho nesmíte zlobit, rámusit a křičet kolem. To by vám potom skočil na záda a snažil se vás utopit v rybníku. A všichni víte, že rozhněvaný vodník má obrovskou sílu, zvláště v pravé poledne, kdy má největší moc a nikdo s ním nic nesvede...

Dřevěné větrné mlýnky

Větrné mlýnky s turbínou se v rámci České republiky vyskytují pouze v oblasti mezi Ostravou, Frýdkem-Místkem a Českým Těšínem. Vznikaly v letech 1900–1938 na samostatných usedlostech kovozezemělců. Jedná se o jedinečné technické památky, které dokládají zručnost našich předků a jejich snahu o zajištění potravinové soběstačnosti. Nyní jich zůstalo už pouze asi osmdesát, a proto stojí za navštívení. V minulosti byly mlýnky k vidění i v Kaňovicích. Dnes se nacházejí v nejbližším okolí Kaňovic v obcích Řepiště, Šenov, Václavovice, Bruzovice, Havířov.

Řepiště

Větrný mlýnek je možno vidět na ulici Selská. Jedná se o repliku původní stavby postavené v roce 1938. Mlýnek se používal do roku 1950 a byl atypický svou velikostí i výškou. Jeho půdorys byl jeden z největších a mlecí zařízení měl umístěno neobvykle v prvním podlaží. Mlýnek má rozměry 3 x 3,5 m a na výšku i s turbínou měří 7,4 m. Větrné kolo s 12 lopatkami dosahuje průměru 3,2 m.

Větrný mlýnek v Řepištích

Šenov

V Šenově můžeme větrných mlýnků najít několik. Ten nejzachovalejší se zde nachází na ulici Kostelní u Šenovského muzea, kde je součástí venkovní expozice. Jedná se o repliku původní stavby postavené v roce 1922. Kompletní je ale původní mlecí zařízení s hranolovým vysévačem. Mlýnek má rozměry 3,75 x 2,8 m a na výšku i s turbínou měří 5,8 m. K mlýnku byl navíc přistavěn výklenek na elektromotor, díky němuž se stal nezávislým na větrné energii a používal se ještě v 70. letech.

Větrný mlýnek v Šenově

Václavovice

V obci Václavovice se nachází větrných mlýnků více. Ten nejbližší se ale nachází na ulici Vratimovská. Jedná se o repliku původní stavby postavené v roce 1915. Mlýnek zpočátku nestál jako obvykle samostatně v zahradě nebo na okraji pole, ale byl přistavěn přímo ke stodole navazující na obytné stavení. Mlýnek má rozměry 2,6 x 3 m a na výšku i s turbínou měří 6 m. Větrné kolo má 8 lopatek o průměru 2,7 m.

Větrný mlýnek ve Václavovicích

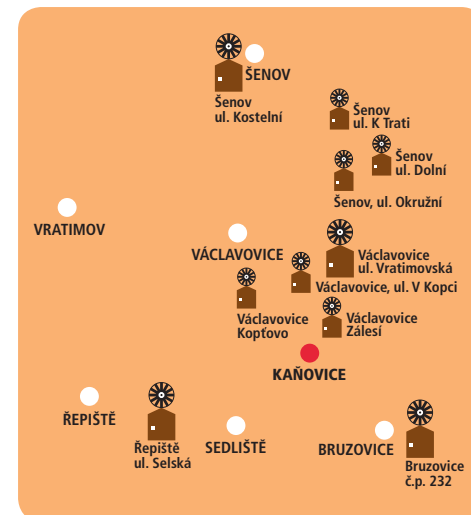
Větrný mlýnek v Bruzovicích

Bruzovice

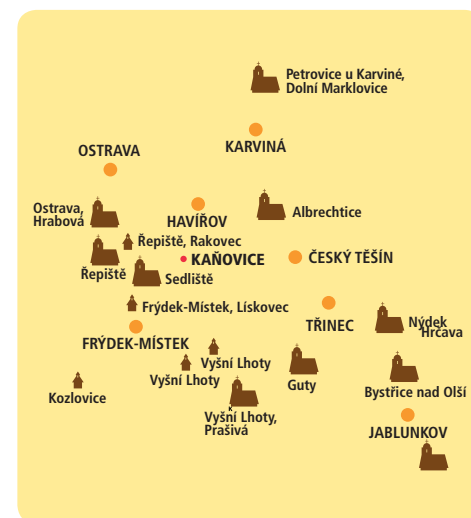
Nejzachovalejší mlýnek v Bruzovicích původně stál těsně na hranici katastrálních území obcí Kaňovice a Bruzovice. Byl postaven před rokem 1933 a používal se do padesátých let, než byla zavedena elektřina. Mlýnek byl opraven a jeho replika se nachází u čísla popisného 232.

Havířov

Funkční větrný mlýnek je také součástí jedné z nejstarších roubených staveb na Těšínsku, Kotulovy dřevěnky v Havířově. Dřevěnka byla postavena v roce 1781 a v současnosti je zde expozice lidového bydlení a zemědělství z přelomu 19. a 20. století. Mlecí zařízení mlýnku je umístěno v malém prkenném stavení. Křídla mlýnku a mechanismus jsou vyrobeny ze železa.

Větrné mlýnky v nejbližším okolí

Historické kulturní památky v nejbližším okolí obce Kaňovice

Dřevěné kulturní památky

V blízkém okolí obce Kaňovice se nachází několik pozoruhodných historických kulturních památek. Za navštívení stojí dřevěné kostely v obcích Sedliště a Řepiště, které patří k nejstarším dochovaným dřevěným kostelům v České republice.

Dřevěný kostel Všech svatých v Sedlištích

Tento farní kostel je vzácnou ukázkou dřevěné sakrální barokní architektury z první poloviny 17. století. Byl postaven roku 1638 na místě starého kostela z roku 1447. Krom průčelí a věže si kostel zachoval téměř původní podobu. Na délku měří 28 m, šířku 13,2 m a výšku 11,5 m a jedná se o roubenou jednodílnou stavbu. Na levé straně kostela je sakristie se samostatným venkovním vstupem a patrem, ve kterém se nachází oratoř. Hlavní vstup do chrámu je umístěn na čelní straně a nad ním se vypíná mohutná čtyřpatrová kvadratická věž z roku 1865. Je zde také zvonice se dvěma zvony z roku 1957, na které se dodnes ručně zvoní. V interiéru kostela se nachází několik cenných maleb ze 17. století. Součástí kostela je historický hřbitov, kde se nachází pozoruhodné litinové kříže. Kostel je přístupný veřejnosti i mimo bohoslužby formou průvodcovské služby, kterou zajišťuje muzeum Lašská jízba ve spolupráci s Římskokatolickou farností Sedliště.

Dřevěný kostel sv. Michaela Archanděla v Řepištích

Tento římskokatolický kostel z 15. století je nejstarším objektem v obci. Jedná se o roubenou jednodílnou stavbu s půdorysem ve tvaru čtyřramenného kříže. Kostel měří na délku 15 m, šířku 9,7 m a výšku 5,3 m. Na levé straně kostela je sakristie se samostatným venkovním vstupem. Hlavní vstup do chrámu je situován na čelní straně. Ve věži visí dva ocelové zvony, na které se dodnes ručně zvoní z půdy. V interiéru kostela jsou k vidění obrazy, plastiky,

dřevořezby. Mezi nejvýznamnější součásti mobiliáře patří barokní kazatelna, která pochází pravděpodobně z roku 1790. V kostele se nachází unikátní památkově chráněné varhany varhanáře Františka Horčíčky z roku 1800. Kostel je přístupný veřejnosti při pravidelných bohoslužbách a dalších církevních křesťanských svátcích. Prohlídku lze domluvit na farním úřadě.

Dřevěný kostel sv. Michaela Archanděla v Řepištích

Dřevěný kostel Všech svatých v Sedlištích